

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Journalistihka giellagáhtten 4

5 oahppočuoggá

Sámi journalistihka bachelorprográmma

1 Oahpu namma

Sámegillii: Journalistihka giellagáhtten 4
Norsk: Språkrøkt i journalistikken 4
English: Journalism language development 4

2. Oppalaš diedut oahpu birra

Oahpu koda: JOU 117-4
Viidodat: 5 oahppočuoggá (ECTS)
Oahpu lágideapmi: Luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttaoahpahussan.

3. Oahpu gullevašvuohta

Oahppoovttadat lea geatnegahtton oassi Sámi journalistihka bachelorprográmmas ja dát lea njealját oassi oahppoollisvuodas «Journalistihka giellagáhtten».

4. Sisabeassangáibádusat

Studeanttat fertejit leat čađahan Journalistihka giellagáhtten 3 dahje vástideaddji oahpu ovdal besset Journalistihka giellagáhtten 4:ii.

Jos leat sajít, de sáhttet olggobeale/ eksterna ohccit ohcat dán ohppui. Ohccit fertejit deavdit Sámi allaskuvlla vuoddoahpuid oppalaš sisaváldingáibádusaid.

Sisabeassanvuoddu sáhtta leat juogo oppalaš lohkan gelbbolašvuohta (čađahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje reálagelbbolašvuohta. Sáme giela gáibádusa sáhtta deavdit čuovvovaš vugiid mielde: Norgga joatkkaskuvllas sáme giella 1. dahje 2. giellan 2, Suoma logahagas eatnigielladutkkus dahje lohkan sáme giela vierrogiellan ja Ruota gymnásas eatnigiellan (modersmål 200 čuoggá) dahje ođđaáigásaš giellan (moderna språk 200-300 čuoggá) dahje vástideaddji sáme gieloahppu doaibmi njuolggadusaid mielde. Sáme giela gáibádusa sáhtta maid deavdit sáme giela lohkanbadjeoahpuin, 30 oahppočuoggá, dahje vástideaddji oahpuin dahje ceavzit giellageahččaleami maid Sámi allaskuvla lágida. Jus lea eahpesihkarvuohta man dási gelbbolašvuohta ohccis lea, de ášši ovddiduvvo fágalaš árvoštallamii ja meannuduvvo dán vuodul.

5. Oahpahasgiella

Oahpahasgiella lea davvisáme giella, muhto skandináva gielat ja engelasgiella sáhttet geavahuvvot. Oahpahas eanngalsgillii ii dulkojuvvo. Eará gielaide oahpahas dulkojuvvo dárbbu mielde.

6. Sisdoallu

Journalistihka giellagáhtten 4:žis deattuhuvvo sátneráhkadeapmi ja jorgaleapmi.

Logaldallamiin ja hárbhusain giedahallo suorggideapmi, goallosteapmi ja vierrogiel sániid heiveheapmi. Jorgaleamis studeanttat ohppet jorgaleami vuoddoprintsihpaid. Hárbhusan sii

jorgalit iešguđetlágan teavsttaid iehčanassii ja joavkkus. Studeanttat hárbjehallet maid fuobmát čuolmmaid sihke iežaset ja earáid gielas ja oheat ovttaráđiid daidda buoridanevttohusaid.

7. Oahppanjoksosat

Máhttu ja diehtu:

Studeanta

- hálddaša riektáčállima bures
- máhtta geavahit sátnebánkku
- máhtta sátnegirjáivuoda ja hálddaša sátneriggodaga
- máhtta oheat rievttis terminologiija sániid ja diehtá mo dáid čilge
- ádde jorgaleami teoriija ovdáneami, sihke logihka ja ontologiija
- hálddaša jorgaleami prinsihpaid
- ádde manne buorre journalistagiella lea dehálaš

Gálggat:

Studeanta

- máhtta vuodđodieđuid sáme giela sániid ráhkadeamis: suorggideamis, goallosteamis ja vierrogiel sániid heiveheamis sáme giellii.
- Studeanta máhtta jorgalit iešguđetlágan teavsttaid davvisáme giellii. Son dovda maid audiovisuála jorgaleami
- máhtta kritihkalaččat analyseret jorgaluvvon teavsttaid giela.

Oppalaš gelbbolašvuoha:

Studeanta

- máhtta jorgaleami vuodđoprinsihpaid ja mo jorgaluvvon teavsttaid geavaha ođasbarggus ja hálddaša jorgaleami giela, stiilla ja sisdoalu
- máhtta njuovžilit ja áddehahti gielain jorgalit vierrogielat teavsttaid
- máhtta analyseret mat oasit leat dehálaččat jorgaleamis vai ođđasat leat áddehahti
- máhtta terminologiija teoriija ovdáneami sihke logihka ja ontologiija
- máhtta ráhkadit ja geavahit sátnebánkku
- máhtta riektáčállima ja čállit álkis ja njuovžilis sáme giela
- diehtá manne njuovžilis ja rikkis giella lea ávkin journalistihkas

8. Oahpahan- ja oahppanvuogit

Logaldallamat, individuála hárbjehusat ja bagadallamat ja ságastallamat. Studeanttaid bargguid analyseren ja árvvoštallan ovttaráđiid lea dehálaš oassi oahpahas. Studeanttat hárbjehallet iešheanalisis vierrogiel sániid heiveheami sáme giellii ja lohket lohkanmeari girjjálašvuoda ja artihkkaliid.

9. Gáibádusat beassat eksámenii

Studeanta čállá unnimusat guokte 2–4-siidosaš journalisttalaš teavstta (omd. ođđasa, reportáša, kommentára), ja geavaha materiálan vierrogiel (dáro-, ruoŋa-, suoma- dahje eaŋgalasgiel) raportta dahje teavstta. Dát barggut biddjojuvvojit máhppii, ja máhppa galgá leat dohkkehuvvon ovdalgu studeanta beassá eksámenii.

Bargogáibádusaide gullet leat aktiivvalaččat mielde logaldallamiin ja buvttadit jeavddalačča geatnegahtton bargguid. Kurssa dohkkeheami gáibádussan lea unnimusat 80 proseantta oassálastin ja buot bargobihtát galget leat máhcahuvvon ja 80 proseantta dohkkehuvvon. Fágaoahpaheaddji dohkkeha gáibádusaid beassat eksámenii.

10. Eksámen

4-diibmosaš čálalaš skuvlaeksámen.

Árvosánit addojuvvojit ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavziárvonsátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán. Eksámenat čađahuvvojit Norgga universitehta ja allaskuvlla lága ja Sámi allaskuvlla eksámennjuolggadusaid mielde.

11. Leago privatisttain vejolaš váldit dán fága/fáttá?

Privatisttain ii lea vejolašvuhta čađahit dán fága.

12. Kvalitehtasihkkarastin

Čujuhuvvo Sámi allaskuvlla kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpas. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraortta vuodul.

13. Lohkanmearri

Lohkanmearrái gullá maid oahpahas ja buot materiála mii adnojuvvo oahpahasas.

Aikio, Samuli (1994): *Vierissániid heiveheapmi sámegillii. Adjektiivvat.* – Tearbmasymposia raporta. Dieđut nr 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta. S. 27–33. (7 s.)

Baal, Biret Ánne Bals ja Henriksen, Rávdná Turi (2014): Sámegiela tearbmabarggu vejolašvuodát ja hástalusat. *Sámis* nr. 17–18. S. 26–29 (4 s.). Gávdno maddái neahttasiiddus www.samifaga.org.

Berg, Thor-Magne ja Holmberg, Veikko (2011): *Amma mis nie 2.* Idut. S. 69–125. (53 s.)

Helander, Nils Øyvind (1992): *Hárjehusat.* Kárášjohka, Sámi Áigi. S. 31–44. (13 s.)

Helander, Nils Øyvind (1994): *Suorggádusaid oassi ođđa sániid ráhkadeames*. – Tearbmasymposia raporta. Dieđut nr 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta. S. 1–8. (8 s.)

Holmberg, Veikko 2016: *Gáimmežiid gávnnadeapmi*. Sátneráhkadanhárbhusat. Sámediggi.

Nickel, Klaus Peter ja Sammallahti, Pekka (2011): *Nordsamisk grammatikk*. Kárášjohka. Davvi Girji AS. S. 539–671. (132 s.)

dahje

Svonni, Mikael 2015: *Davvisámegiella – sánit ja cealkagat*. Láidehus sámi lingvistihkkii, Giron, Ravda lágádus. S.123–145. (22 s.)

Riektačállinrávvagat (2015), Sámediggi

<https://www.samediggi.no/Samedikki-birra2/Arkiiva-aigodat-2016-2017/Odasarkiiva/Riektacallinravvagat-girjehamis>. S. 40–41. (2 s.)

Turi, Else (1997): *Davvisámegiella morfologiija*. Kompendia. Tromssa universitehta, UNIKOM. S. 38–66. (28 s.)

Jos almmustuvvet ođđa áigeguovdilis girjjit, de pensumlistu sáhtta rievdat.

VEAHKKENEAVVUT

Giellaoahpat:

Aikio, Samuli (1994): *Oanádusat*. – *Tearbmasymposia raporta* s. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Čállinrávvagat: <http://www.samit.no/callinravvagat.pdf>.

Pope, Kirsten ja Máret Sára (2013): *Eatnigiella: Giellaoahpu váldogirji*. 3. deaddileapmi. Kárášjohka, Davvi Girji.

Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk)* Bind I. Grammatikk. Oslo: Universitetsforlaget.

Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Lappisk (samisk) ordbok*. Vol. I–IV. Oslo: Universitetsforlaget.

Sátnegirjjit ja –listtut:

Čoahkkintearpmat ja boazodoalloláhkasanit. *Sátnelistu*. Gielladieđut 1/2003. Sámediggi.

Guttorm, Gunvor ja Solveig Labba (2008): *Ávdnasis duodjin*. *Dipmaduodjesánit*. Guovdageaidnu, DAT.

Guttorm, Inga (1982): *Girjelohkki sátnelistu*. Čáhcesuolu, Jår’galæd’dji Å/S.

Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (2002): *Ruoktumet sátnegirjjáš*. *Dáru-sámi/sámi-dáru sátnegirjjáš*. Guovdageaidnu, Sámediggi.

Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš*. Guovdageaidnu, Sámi oahpahusráđđi, Sámi oahpponeavvoguovddáš.

Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji*. Kárášjohka, Davvi Girji.

Stor norsk-samisk ordbok. Dáru-sámi sátnegirji. Kárášjohka, Davvi Girji 2000.

Láhkasánit - Lakisanasto. Máŋggus. Anár, Sámi giellaráđđi, Sámediggi.

Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis*. Kárášjohka, Davvi Girji o.s.

Nuohtttuntearpmat ja pedagogalaš ja psykologalaš sátnelistu. Gielladieđut 2/2003. Sámediggi.

Sammallahti, Pekka (1990): *Dihtorsánit*. Ohcejohka, Girjegiisá.

Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*. Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy.

Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja*. Ohcejohka, Girjegiisá.

Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuoda- ja sosialsuorggi sánit ja dadjanvuogit*. Narvik, Jár'galæd'dji Á/S

Utsi, Egil (1986): *Anatomiia*. Kárášjohka, Jár'galæd'dji Á/S

Vest, Jovvna-Ánde (2005): *Sámi synonymat*. 1. preanttus. Anár, Sámediggi.

Interneahtta, omd:

Álgu - sámegeilaid etymologalaš diehtovuoddu: <http://kaino.kotus.fi/algu/>

Duodjesátnelistu (duodji > ordlister for duodji):

http://duodjeinstituhtta.com/duodjeinstituhtta/index.php?option=com_content

Giellagáldu sátnelisttut gávdnojit dáppe:

<http://www.giella.org/>

<https://satni.uit.no/termwiki/index.php/V%C3%A1ldosiidu>

Dán liŋkkas <http://www.giella.org/> gávdnojit maid muhtun sátnegirjjit

Guovdageainnu suohkana sátnelisttut:

<http://www.kautokeino.kommune.no/finnmark/kautokeino/kautokeinok2.nsf/id/A3D71CAF9DEB0C5B41256CF500542B90?OpenDocument>

Helse Nord gullevaš doahpagat davvisámegeillii: <http://www.helse-nord.no/satnelistu/category12586.html>

Juridihkalaš sátnelistu: <http://www.domstol.no/sa/Verktoy/Juridisk-ordliste---samisk/>

Mekanihkarsánit: <http://home.online.no/~sveilund/mek/meksan.htm>

Sámi giellalávdegotti tearbmalisttut (Giella, Sámediggi):

<http://www.giella.org/artikkel.aspx?AId=2370>

Sámi Giellatekno, Romssa universitehta: <http://giellatekno.uit.no/>

Sámi sátnevuorká: <http://www.risten.no>

Samiske termer / terminologija: <http://www.samit.no/termer.htm>

Dán siiddus gávdnojit iešgudetlágan tearbmalisttut ja maiddá čállinrávagirji ja báikenamat.

Sátnelisttut Ruota bealde: <http://ordbok.sametinget.se/>

SEG Sámi juridihkalaš tearpmat: <http://sami-eg.custompublish.com/sami-juridihkala-tearpmat-samisk-juridisk-terminologi.285485-40770.html>

Suoma riikkabeaivesátnerádju:

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Samuli Aikio: Šaddonamahusat:

<http://www.calliidlagadus.org/web/index.php?sladja=48&giella1=sam>

Riikkaid namat čieža gillii, Ruovttueatnan gielaide dutkanguovddáš (Kotus):

<http://kaino.kotus.fi/maidennimet/index.php?s=hakemisto&h=smi>

Kártasiiddut:

Suoma bealde: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>

Ruota bealde: <http://kso.lantmateriet.se/kartsok/kos/index.html>

Norgga bealde:

Norgeskart: www.norgeskart.no

finnkart.no

http://kart.finn.no/?finnkode=27761856&adType=LEISURE_SALE&title=Grindbutunet%2C+2960+R%F8n&mapType=finnvector&showPin=1&utm=174406&utm=6776815&geoa=8

Prográmmat:

Divvun-prográmma <http://divvun.no/>

Eará:

Tearbmablogga <http://tearbma.blogspot.com/>

Giella, liste for sprákdiskusjon <https://list.uit.no/sympa/info/giella>

Facebook: Ártegis sáгат-joavku